

Arviointikertomus 2022

Tarkastuslautakunta 26.05.2023 § 64

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tarkastuslautakunta aloitti arviointikertomuksen laatimisen kokouksessaan 23.3.2023.

Esittelijä

Puheenjohtaja

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta hyväksyy ja allekirjoittaa arviointikertomuksen vuodelta 2022. Tarkastuslautakunta päättää esittää kunnanvaltuustolle, että valtuusto päättää

- merkitä tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2022,
- pyytää kunnanhallitusta antamaan vuoden 2023 loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin kunnanhallitus on ryhtynyt arviointikertomuksessa esitettyjen yhteenvetojen, johtopäätösten ja suositusten vuoksi.

Päätös

Tarkastuslautakunta hyväksyi ja allekirjoitti arviointikertomuksen vuodelta 2022. Tarkastuslautakunta päätti esittää kunnanvaltuustolle, että valtuusto päättää

- merkitä tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2022,
- pyytää kunnanhallitusta antamaan vuoden 2023 loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin kunnanhallitus on ryhtynyt arviointikertomuksessa esitettyjen yhteenvetojen, johtopäätösten ja suositusten vuoksi.

VALT 12.06.2023 § 22

Päätös

Valtuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi. Kunnanvaltuusto pyytää kunnanhallitusta antamaan valtuustolle tarkastuslautakunnan ehdottaman selvityksen vuoden 2023 loppuun mennessä.

KH 06.11.2023 § 187
194/02.06.01.03/2022

Kunnanhallituksen vastaus tarkastuslautakunnalle ja selvitys valtuustolle

Kunnanhallitus kiittää tarkastuslautakuntaa seikkaperäisestä arviointikertomuksesta koskien vuotta 2022, ja antaa valtuustolle ohessa sen pyytämän selvityksen toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuskertomuksen keskeisimmät huomiot ja tarkastuslautakunnan tärkeimmät suositukset sekä niihin annettavat kunnanhallituksen vastaukset

Liitteenä olevassa arviointikertomuksessa esitetään muutamia suoranaisia konkreettisia toimenpide-ehdotuksia toimenpiteistä, joihin kunnanhallituksen tai valtuuston tulisi ryhtyä:

- 1) Tarkastuslautakunta ehdottaa, että Joroisten strategiaan 2022-2030 nostetaan erikseen kunnan mittavat kärkihankkeet, jotka tähtäävät aurinko- ja muiden uusiutuvien energiamuotojen käyttöönottoon
- 2) Strategian sanamuoto elinkeino-ohjelma on jo muuttunut muotoon elinvoimaohjelma, mikä samalla muutettaisiin oikein strategiaan
- 3) Kunnan tulee arvioida soteuudistuksen aiheuttaman kustannus- ja rahoitusrakenteen muutoksen vaikutusta tasapainoisen kuntatalouden kehitykseen. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että toimintaympäristön muutoksiin reagoidaan arvioimalla talouden tasapainottamistoimenpiteiden riittävyttä

Kunnanhallituksen vastaukset tarkastuslautakunnan toimenpide-ehdotuksiin

- 1) Uusiutuvan energian kärkihankkeet lisätään kuntastrategiaan ja ne huomioidaan strategian valmisteilla olevassa elinkeino-ohjelmassa
- 2) Elinkeino-ohjelman nimi muutetaan elinvoimaohjelmaksi
- 3) Talouden tasapainotustoimenpiteiden riittävyttä arvioidaan ainakin viisi kertaa vuodessa: talousarviossa, 1/4 -, puolivuosi- ja 3/4 -raporteissa ja tilinpäätöksessä

Tarkastuslautakunta kiinnittää muun ohella huomiota ja esittää toimintasuosituksiaan seuraaviin asioihin:

Talouden tasapainottaminen

- 1) Talouden tasapainotusohjelmaa, joka ulottuu vuoteen 2024, olisi jatkettava ja tehostettava
- 2) Taseen tunnusluvussa olisi kiinnitettävä huomiota etenkin muutamaan tärkeään tunnuslukuun:
 - o kunnan vuoden 2022 omavaraisuusaste oli 47,4 (45,3) % ja koko kuntakonsernin 29,0 (27,2) %, joka on huono ja merkitsee merkittävän suurta velkarasitetta
 - o Lainat asukasta kohden oli 4.495 euroa ja kuntakonsernin jopa 7.177 euroa
 - o Suhteellinen velkaantuneisuus on 69,4 % (77,1) ja luku on edelleen suhteellisen korkea
- 3) Kunnan asukasmäärä oli 4.543 (4.626), eli laskua oli 83 asukasta edellisvuodesta. Kunnan asukasluvun ennakoidaan jatkavan vähenemistään. Kunnan tulee ottaa huomioon palvelurakenteen ja toiminnan suunnittelussa kunnan vähenevä asukasmäärä. Hyvin

suunniteltua sopeutusta ja resursointia tarvitaan tulevaisuudessa toimialoittain, jotta palvelut pystytään tuottamana kustannustehokkaasti vähenevälle väestölle

Kunnanhallituksen vastaukset tarkastuslautakunnan huomioihin ja suosituksiin

- 1) Talouden tasapainotusohjelma II:n viimeinen ohjelmavuosi on talousarviovuosi 2024. Talousarvion ja taloussuunnitelmien 2024 – 2026 valmistelussa ei ole uutta talouden tasapainotusohjelmaa. Käynnissä oleva ohjelma ollaan viemässä päätökseen. Sen vähimmäistavoitteena olevaa euromääristä tasapainotusta tavoitellaan myös vuonna 2024. Olosuhteiden muutosten, joista keskeisimpinä ovat soteuudistus ja lukion Finest future -hanke, vuoksi ohjelman kaikki toimenpiteet eivät talousarvion ja taloussuunnitelman perusteella tule toteutumaan. Sen sijaan kunnan ja kuntakonsernin talous olisi ohjelman päätyttyä lähellä tasapainoa. Eräiden kunnalle tärkeiden tulolähteiden, aurinkovoimalaitosten tuottamien tulojen ja sotekiinteistövuokrien tilanne selvinnee talousarviovuoden 2024 ensimmäisellä puolikkaalla. Mikäli näkymä ei näiden kunnan ulkopuolisten päätösten jälkeen ole positiivinen, voi olla välttämätöntä tarkastella kunnan talouden sopeuttamistarpeita uudelleen
- 2) Kunnan velkaantuneisuuteen on jatkuvasti kiinnitetty huomiota. Kuluvan vuoden 2023 aikana kunnan nettovelkoja vähennetään noin 3 miljoonaa euroa, joka parantaa omavaraisuusastetta ja velkaantuneisuutta kuvaavia tunnuslukuja merkittävästi. Lisäksi on huomioitava, että kunnalla on n. 8 miljoonan euron sijoitusvarallisuus, jota ei kokonaan huomioida tunnusluvuissa
- 3) Kunnan asukasluvun väheneminen on kunnan vaikein haaste. Asukasluku on vielä maltillisessa kasvussa lokakuun 2023 tilastojen perusteella. Asukasluvun kasvu johtuu mm. siitä, että osa ukrainalaisista suojelun tarpeessa olevista henkilöistä on ottanut kuntalaisstatuksen ja Finest Future -hankkeessa Joroisen kotikunnakseen on saanut 10 lukiolaista

Strategiavalmistelu

- 1) Tavoitteet määritellään jatkossakin siten, että ne ovat mitattavissa ja tähtäävät toimintojen kehittämiseen palvelun laadun tai kustannustehokkuuden kautta
- 2) Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kuntastrategian mukaista tasapainoista kuntatalouden kehittämistä jatketaan tavoitteellisesti ja varaudutaan tulevaisuuden haasteisiin

Kunnanhallituksen vastaukset tarkastuslautakunnan huomioihin ja suosituksiin

1-2) Kuntastrategiaa tarkasteltiin valtuustoseminaarissa 6.10.2023. Tarkastelussa otettiin huomioon tarkastuslautakunnan suositukset

Lisäksi tarkastuslautakunta esitti *toimialakohtaisia arvioita tavoitteiden toteutumisesta ja eräitä suosituksia* toimenpiteille.

Suosituksia ja huomioita olivat muun muassa:

- 1) Tarkastuslautakunta suosittaa vesilaitoksen välitilin tarpeellisuuden arviointia
- 2) Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kirjaston tulevaisuus ja sen tehtävät määritellään selkeästi pitkällä tähtäimellä

- 3) Joroisten kunnassa sosiaali- ja terveystoimen tilinpäätökseen on teksti otettu Varkauden kaupungin tilinpäätöksestä. Toimitetuissa aineistoissa oli myös taulukot (toimitetussa Excel-tiedostossa), joissa Varkauden kaupungin Joroisten kunnalta laskuttama yhteistoimintaosuus on vähennetty toimintatuotoista. Näissä taulukoissa toimintatuotoissa ovat muut perityt tuotot (myynti- ja maksutuotot, tuet ja avustukset sekä muut toimintatuotot) ja taulukon Tilikauden tulosrivi osoittaa Varkauden kaupungin yhteistoimintalaskutuksen määrän. Käytettyjen taulukoiden ja tekstien välinen yhteys ei näin ollen ole selkeä, jää tulkintavaikeus. Tarkastuslautakunta toteaa, että perusturvan arviointi on ollut tämän takia hieman tavallista enemmän kysymyksiä herättävä
- 4) Tarkastuslautakunta huomauttaa kapulakielen käytöstä ja ehdottaa asioiden yksiselitteistä ilmaisua niin, että teksti olisi kaikille selkeää
- 5) Tarkastuslautakunta kehottaa lisäksi päivittämään konserniohjeen ja sisäisen valvonnan ohjeen

Kunnanhallituksen vastaukset tarkastuslautakunnan huomioihin ja suosituksiin

- 1) Vesilaitoksen välitilin tarpeellisuus arvioidaan talousarviovuonna 2024. Tarkastelu lisätään yleishallinnon toimialueen konsernipalveluiden tulosalueen tulostavoitteisiin
- 2) Tarkastuslautakunnan näkemys kirjaston kehittämisestä saatetaan sivistysjohtajalle ja sivistyslautakunnalle tiedoksi.
- 3) Varkauden ja Joroisten tilinpäätösten yhdistämistä sotepalveluissa koskeva ongelma on poistunut vuoden 2022 lopussa, kun soteuudistus astui voimaan 1.1.2023. Huomio ei siten edellytä toimenpiteitä
- 4) Hallitus kiinnittää valmistelevien ja esittelevien viranhaltijoiden huomiota kapulakieleen. Yksiselitteinen ilmaisu ei saa kuitenkaan johtaa asioiden vääristymiseen tai tekstien kohtuuttomaan pidentymiseen
- 5) Konserniohjeen ja sisäisen valvonnan ohjeen päivitykset lisätään yleishallinnon toimialan hallinnon tulosalueen tulostavoitteisiin talousarviovuodelle 2024.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Jaakko Kuronen

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää merkitä vuotta 2022 koskevan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen tiedoksi.

Lisäksi kunnanhallitus päättää antaa valtuustolle esittelytekstissä olevat vastaukset ja selvitykset asioista, joihin tarkastuslautakunta on esittänyt toimenpidesuosituksiaan ja joihin tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan päätösehdotuksen.
